

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan, izvemši ponedeljke in dneve po praznikih, ter velja po pošti prejemana za avstro-ogorske dežele za celo leto 16 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za en mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poštnina iznaša. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gld. 50 kr., po pošti prejemana za četrt leta 3 gld. — Za oznanila se plačuje od četiristopne petit-vrste 6 kr., če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr., če se dvakrat, in 4 kr., če se tri- ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani v Franc Kolmanovej hiši št. 3 „gledališka stolba“. Opravištvo, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne reči, je v „Narodnej tiskarni“ v Kolmanovej hiši.

Kako nam sosedje škodujejo.

Podpiratelji in zavezniki naših nemških in nemškutarških ustavovercev imajo mej vsemi strankami v tej monarhiji največjo oblast. In to največjo oblast ali nadvlado nad nami vsemi, nad Slovani in Nemci, rabijo Magjari na našo skupno škodo. Kdor tega nij videl, ta je moral lahko poučiti se iz obravnave delegacij, ki so se zadnji teden v Pešti vršile. Zlasti v dveh vprašanjih se je spet jasno pokazalo (kar je pa za pazne čitatelje novin tudi uže prej očitno bilo,) da Magjari pri vsej svojej politiki samo na to mislijo, kako bi mi Cislej-tanci več plačali nego oni, a le tako, da bi oni tudi več vlekli, ali vse dobičke imeli, mi pa nič, ali kar je najmenj mogoče.

Prvo vprašanje je načrt železnice Sisek- Novi. Magjari ne pusté, da bi se ta železnica zidala, ker bi prišla nam Cislej-tancem, zlasti nam Slovencem in pa Hrvatom na dobro korist. Zdaj je Koroško, Štajersko, Kranjsko in Trst zvezano preko Zagreba s Siskom. Oa Siska, kjer je na Kolpskem ustji železnice konec, je do Novega samo šest milj. Tu v Novem se pa uže spet turška železnica do Banjaluke začne, ki se izpelje še do Sarajeva in Mitrovice. Ves svet vidi lehkoto in korist za trgovino našo in cislej-tansko ter srednje-evropsko sploh, ko bi se mala proga Sisek- Novi naredila in bi se tako mej nami in mej okupiranimi provincijami Bosno in Hercegovino za dober kup kratka zveza naredila. Ali Magjari ne pusté, in železnica se ne zida. Oni bi radi, da bi se njih magjarski svet zvezal z jugom, da si ga črté in nemajo tam kaj prodajati, ker obrta nobenega nemajo, kulture nobene ne.

Tudi vojni krogi se potegujejo uže dalje časa iz stratežičnih ozirrov za to črto. Zlasti

zdaj, ko leži toliko naše vojske v Bosni, katera nij še anektirana niti ne za vselej gotova, silijo ti krogi naj se zida ta železnica. Ali Magjari so znali vse to zavreti in iz obravnave v delegacijah se vidi, da hoté to i na dalje. To je tisto magjarsko „viteštvo“ o katerem je bilo včasih po evropskih novinah čitati.

Drugo vprašanje je sklep trgovinske zveze ali dogovora s Srbijo. Poslanec Neuwirth je v delegaciji konstatiral in Andrassy je priznal, da te za Avstrijce in njih industrijo koristne zveze nij še samo zavoljo tega ne, ker jo Magjari zavlačevajo. Iz Srbije bi se po sklenenem trgovskem dogovoru lažje uvaževali v Avstrijo naradni pridelki, surovina. V Srbijo pa iz Avstrije obrtniški izdelki. Ali Magjari nemajo obrtnije, surovine pa imajo sami, torej se srbske in avstrijske konkurence bojé, so nevoščljivi, torej vse zadržujejo. To so vam „bratje“ in drugi v dualizmu.

In tem bratom se ima nemška ustavoverna stranka tudi zahvaliti, da živi! Vredni tovariši in drugi. Pomoč je draga, žalibog, da je ne plačujejo le nemški ustavaki ampak mi vsi.

Premišljevanja o združbi malih v velike občine na Kranjskem.

Iz Istre. [Izv. dop.]

II.

Koliko zlata vrednega časa, koliko pa pirja in črnila se potratí vsled dozdanje nezmožnosti občinskih tajnikov? In kako lahko opravičujó c. kr. okrajna glavarstva svoj obstanek, dokler imamo večinoma nezmožne občinske tajnike? Pa kolikovrstne zmožnosti se denašnji dan zahteva od občinskega tajnika? Strokovnjak mora biti v občinski samoupravi,

to je, vedeti mora, kaj sme kaj ne sme občina v svojem področju samostalno in kako učenjati, da ne zadene ob skali zakona, ter sebi in županu rogov ne polomi; da vé ob svojem času tudi eventualna vladina neopravičena zahtevanja v meje zakonitosti zavračati, in tako občinske koristi braniti. Poznati mora vojaški zakon, da more biti kos vsem brezkončnim zahtevam političnih in vojaških oblastnij in postreči po vojaštvu mučenim občanom. Poznati mora, vsaj pa dober pojem imeti o občnem državljanskem zakoniku, da vé občino zavarovati nespametnih in dražih pravd. Strokovnjak mora biti v šolskih upravnih zadevah, da se ne potratí nevspešno toliko krvavih žuljev ubozege kmeta. — Strokovnjak bi moral biti v računstvu, da jasno predoči občini občinsko gospodarstvo, ker le tako je mogoče vzbuditi mej občinarji dobro voljo pečati se z občinskim gospodarstvom in tako doseči varnost, kjer koli je mogoče; odstraniti pa bojazljivost pred stroški, kateri so v občnem interesu tako rekoč „plodonošno posojilo“. Slovenec mora biti pri nas po mislih, po dejanjih in uradovanjih, poznati pa dobro tudi nemški (v Istri tudi italijanski) jezik. — Izurjen, večš mora biti še v stoternih malenkostih, da ne zabrede v sitnosti ali celo v odvisnost okrajnih glavarstev, katere rado ne prizanašajo občinam, celo ne, ako se narodno vedé.

Se ve da taki ideal občinskega tajnika je na Slovenskem le bela vrana in nij preplačan s 1000 gold. na leto; ali naj se ne oporeka, da takovega ideala nij potreba za razcvet občinske blagosti v dozdanjih razmerah, akoravno je župan od svoje strani ideal poštenosti, ker dandenes more le on biti vsaj nekoliko večš v nehvaležnem političnem življenji, kateri ima zraven dobre volje

Listek.

Spomini.

(Spisuje J. S.)

(Dalje.)

IV.

Mesto Budua samo na sebi je majheno, mislim, da se dosti ne motim, če njega dolgost cenim na blizu 300, širjavo pa na kakšnih 200 korakov; morje obdaja je s treh strani in obdano je tudi še s precej trdnim obzidjem; proti rednej navadni vojski se, se ve da ne bi moglo dolgo braniti, a za tamošnje razmere zadostuje, ker zabrani nenaden napad. — Govori se tudi tu jako čista slovanščina, isto tako je noša črnogorska po vsem, zato se tudi takoj spozna okrajni sodnik, ki jedini onda nosi — „pinjo“, kakor smo dijaki nekdanj imenovali to nezmotljivo znamenje kulture in omike.

Budua je zadnji okraj Avstrije, zadnja vas pa je Kastellastua, in tja je mene tirala osoda Kastellastua! kakšne misli me pač obdajajo, če se tebe spominjam? Nebo, morje in skalovje, to je vse, kar si mi moglo kazati ali ponujati, vse tvoje razveseljevanje je v „Simon's Bierhalle“ (majheno od 21. lovskega bataljona postavljeno postrešje), ves tvoj kinč je vis-a-vis hiša bogatega G., v kateri nežne Evine ročice o večernem mraku večkrat poskušajo svojo spretnost na nekejši škrinji, katere ime je bilo morebiti nekdanj glasovir; neveščakom svojim bralcem naj povem še to v razjasnenje, da je zala (? pis.) Evica hči bogatega G., kar je bilo mogoče da tudi uzrok, da je 21. bataljon ravno vis-a-vis svoje shajališče in zabavnico — „Simon's Bierhalle“ imenovano — postavil.

Kastellastua, dovoli še nekatera vprašanja tistemu, ki se in se bode vedno z bridkostjo na te spominjal! Kakšna imaš sprehajališča?

Če kdo zaničuje vedno šetanje po morskem pesku, kje so óae zelene livade ali le navadni logi, da bi mogel v njih človek sanjati o daljnem domovinskem kraju? Zastonj se boš oziral po teh, dragi bralec, ker sto korakov naprej, sto nazaj, sto na levo, sto na desno, to je vse, kamor se moreš brez posebne nevarnosti za svoje zdrave in še ne pokvarjene ude podati. Ali kakšna so stanovanja v Kastellastui? Jaz sem bil vtaknen v neko luknjo v majhenej tvrdnjavici, in kadar sem po dnevi sedel sam v njej, skoraj bi bil jel potoževati se o pomanjkanji družbe, a vsaka noč mi je kazala, da imam družnikov črnih in rujavih v obilnosti.

Spremenilo se je to naše enakomerno življenje zdaj, kadar je prišla barka z žitom za Črnogorce; okolo dva dni pred njenim prihodom prihajali so stari in mladi, možki in ženske izza naših mej, zbirali se ob morskem bregu ter pričakovali prihod barke;

tudi brezskrbno življenje po srečnem gmotnem stanu ter dovolj časa za ukvarjati se s politiko — in takih je zopet presneto pičlo število. Zato zopet kaže združiti občine, da bo vsaj s časom mogoče se približati ravnokar popisnemu tajnikovemu idealu in izvoliti tudi inteligentnega, ne samo poštenega župana.

Neporekljivo imajo tudi velike občine na kmetih svoje temne ali „senčae strani“, mej katerimi najneznosljivejša je dalečina do občinskega urada; kmet mora po uro in več daleč hoditi za vsako majheno stvar. Ali v dobro urejeni veliki občini navadno doseže svoj namen, mej tem, ko v malej po navadi to nij mogoče, kder sta župan in pisar „poštena nevedneža“, ter kmet mora veliko dalje k okrajnemu glavarstvu romati. Druga nepriličnost v veliki občini je: da sklepi občinskega odbora ostanejo mrtvi in nepoznati za dobo, ko je vsakemu prosto se proti njim pritožiti; in komaj ko pride izvršitev sklepa in ko je prekasno pritožiti se, zve od središča oddaljeni kmet o sklepu njemu škodljivem. A tudi temu je lahko v okom priti, ako se nekoliko premeni volilni red.

Dozdaj se voli odbornike v velikih, krajnih občinah brezobzirno, kje bivajo; namreč vsaka vas glasuje navadno le za svoje može; tako se zgodi, da, ker nijso vse vasi jednako velike, večje vasi zmagujejo s svojimi kandidati in male vasi ostajajo v manjšini, da nemajo nobenega zastopnika v odboru. Iz tega sledi opravičeno nezadovoljstvo in trpkost mej občani, katera je jako škodljiva občinstvu, in naposled tako v manjšino potisnene male občine celo navdihuje centrifugalna misel, se odcepiti od velike občine. To pa se ne bi zgodilo, ako bi se volilni red tako premenil, ali prav za prav dopolnil, da vsaka vas, katera po volitvah nij dosegla nobenega zastopnika v odboru, ima pravico jednega izbrati si, da jo zastopa v odboru z enakimi pravicami, kakor jih ima vsak drug odbornik. (V Istri bi se taka naredba z veseljem sprejemala.)

Tako kaže pretehtati neprilicnosti zdanjih malih občin, jih primerjati s pričakovanimi in drugod uže doseženimi koristimi, in še tudi neprilicnosti po velikih občinah preudarjati. Skoro nij dvomljivo, da rezultat takega pretehtavanja bode zagovarjal združenje malih v velike občine.

S tem pa še nij rečeno, da, ako se stvari s časom predrugačijo na bolje, se občine ne morejo več po prilicnosti razcepiti. —č.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 12. marca.

Avstrijska delegacija je imela 11. marca sejo. Klaič je interpeliral, kako je to da se ob dalmatinske in hercegovske meji toliko živine s silo ropa. — Na dalje je bila sprejeta indemiteta za leto 1878, isto tako je bil sprejet še drug naknadni kredit za 1878 petih milijonov, da si ravno ga je bil odsek zbrisal, s 35 proti 22 glasom. — Drugi nasveti o dovolitvi kredita za 1879 so bili po dolžej debati tudi dovoljeni. Torej vse se je tako zgodilo, kakor je vlada želela. Nemški Sturmovi ustavoverci so se zastonj po robu postavljali.

Pred dunajskimi porotniki je stal 10 t. m. odgovorni urednik „Vaterlanda“ zaradi konfisciranega uvodnega članka, v katerem se je baje napadalo državni zbor. Državni pravdnik je v svojej tožbi naglašal, da stranka, katerej „Vaterland“ služi, nij prijazna ustavi. Zagovornik dr. Hasslwanger je odgovarjal, da je velika napaka posebno državne oblasti, da vidi v protivnikih ustave, same protivnike konstitucionalizma in svobode; pred sodnijo gre svobodo varovati tudi protivnej stranki, če prav ta nij sporazumna za zdanje forme ustave. Porotniki dunajski so z večino bili misli zagovornikove in so urednika „Vaterlandovega“ oprostili.

Vnanje države.

Iz Carigrada se javlja, da je 11. t. m. šest turških bataljonov primarsiral v Adrijanopolj. — Tako se torej vendar začenja najtrpkjša točka berlinskega dogovora izpoljevati, Turki zasedajo vshodno Rumelijo.

Italijanske vlade list „Avvenire“ se izraža jako Rusom prijazno. On namreč pravi v svojem članku od 10. t. m., da kar je on zvedel o ruskej okrožnici do vlad, so stvari jako mir obetane. Rusija je v več okrožnicah pokazala, da želi hitro izvesti določbe berlinskega dogovora. Najvažnejša vprašanja, o katerih Rusija želi, da se vlade principijalno zjedinijo, tikajo se: utrjenih pozicij, ki jih sme Turčija v Balkanu narediti in brambenih okrajev okolo njih; dalje urejenje meje mej Rumunijo in Bolgarijo okolo Silistrije. — Italijanski list meni, da te terjatve nemale nič vznemirjalnega v sebi in želi, da bi se ta vprašanja v složnosti mej vladami hitro rešila.

Razmere na *Francoskem* se nijso še zjasnile. Moč se namreč le preveč k radikalcem nagiblje. Sicer je upati, da sklep odsekov, deti konservativno ministerstvo Fourtoubrogie v obtožni stan, v zbornici samej ne bode obveljal, vendar je uže to vznemirilo prijatelje zmerne in jedino svoje bodočnosti in evropskega svobodnostnega vpljiva gotove republike, da so v dotičnem odseku radikalcij večino imeli.

Jutri, četrtek, bode veliki govorniški boj v francoskej zbornici začel se o vprašanji gledé zatožnosti ministrov, vladavših od 16. maja do 13. novembra. Ministri so zoper tožbo kot „nepolitično“ in neoportunsko. Tudi veliki časopisi „Republique française“, „Journal des Debats“ in XIX „Siecle“ odbija obtožitev. Zarad tega se sodi, da zbornica odsekovemu predlogu ne bode ustregla.

Novo *španjsko* ministerstvo Martinez Campos-ovo je razpustilo zbornico poslancev ali „kortes“. Dozdani ministriški predsednik Canovas del Castillo, ki je pomagal Martinez Camposu republiko zadušiti, nij bil nikak svobodnjak. Ali zdanji Martinez Campos bo še menj. Vnanji povod ministerske krize je sicer bil ta, da Castillo nij hotel otoku Kubi 200 milijonov frankov dovoliti, za katere je Campos govoril, — ali globočji uzrok je še večja reakcija, katero bode poslednji uvedel. S svojo ostrostjo si bode pri prihodnjih volitvah uže znal večino napraviti. „Maverska kri je Španice spridila“ javkal je Kastelar po padci republike, in prav je imel.

Iz *Londona* javljajo, da je anglešk komisar uže v Kabul poslan, da ponudi dogovor o miru z Afganci. Angleška vlada je v parlamentu rekla, da ne bode one zemlje, ki jo ima okolo Kuruma zasedeno nič več Afganistanu nazaj dala.

Iz južne *Afrike* veli angleško poročilo: Položenje je nespremenjeno. Polkovnik Pearson je ohranil in utrdil svoje pozicije pri Ekove, 30 milj onstran Zulu ov meje Zapolil je večjo meč Zuluvov od sebe. Polkovnik Wood je priplenil transport živine. Položenje v sosednji Transwal deželi je vsled sovražnega obnašanja nekaterih domačih glavavečev vznemirjevalno.

V berlinskem *nemškem* državnem zboru je bil 11. t. m. na vrsti posvetovanja nasvet Bühlerjev, naj bi Bismarek sklical evropsk kongres, kateri bi sklenil složno znižanje vojsk in stroškov za vojake. Nasvet Bühlerjev nij bil sprejet, zanj so glasovali samo socijalni demokrati, in trije udje katoliškega centra.

Dopisi.

Iz slovenske Koroške 6. marca. [Izv. dopis.] Dne 17. in 18. febr. je stal pred porotniki v Celovci Janez Muden, doma iz Medbrovnice. Imel se je zagovarjati zavoljo goljufije in požiganja. Porotniki so ga na prvo in tudi drugo vprašanje jednoglasno za krivega izpoznali. Vsled tega je bil na 15 let ječe obsojen, in vsak mesec 2 dni temni zapor, ter četrti dan vsakega meseca post, kot spomin mu, kdaj da je Miševova hiša gorela. Pri tej obravnavi je bilo 22 prič zaslišanih, mej katerimi je bil tudi župan občine Medbrovniške in njegov tajnik. Ker sta se

da nijso bili brez ónih v tistih krajih navadnih spremljevalcev z dolgimi ušesi, razume se tako. — Družba je bila kaj zanimiva, možki bili so velike jedrnate postave, s trdimi brkami, ženske sicer majhene in nevaljive, pa žilave in trdne, katerim je bilo nekaj lahkega žakelj koruze odnesti po strmej skalnatej stezi v Črne gore; nekateri so dohajali s celo družino, in delj časa ozirali se po morju, kdaj da pride zaželjena barka od Budue, in donese otešilo lačnemu želodcu, ki morebiti uže dolgo prepeva žalostinke po nekdanjih boljših časih; — parobrod namreč ostane v Budui in potem barke dovažajo živež v Kastellastuo, od koder se nekoliko lažje prenaša v namenjeni kraj. Daljava do črnogorske meje znaša 1 1/2 miljo, zračna črta pa menj, nego 1/4 del tega; meja od Budue do Kastellastue je zavarovana s štirimi manjšimi tvrdnjavami (forts) Spiridione, Kosmač, Kopač in Presjeka, zadnji dve se oskrbujeta od kastellastuvske po-

sadke. Obiskal sem bil vse in posebno zadnja se mi zdi opombe vredna zaradi prelepega razgleda od tam; sprevidi se južni del Črne gore in severni Albanije, Škadersko jezero, luka Bar je nekoliko zakrita; tvrdnjavi Nehač (črnogorska) in Šajn (turška) stojita si resnobno nasproti, pri jasnem vremenu bi se z dobrim daljnogledom videl celo otok Krk in italijansko obrežje.

Posebno imenitnost je dosegel ta kraj — bellavista imenovan — leta 1875, ko ga je celo Nj. veličanstvo naš cesar obiskal.

Po našem prihodu podvojile so se povsod posadke, in živež se je navozil za 6 mesecev. Poseben višji ženijsk častnik obdal je tvrdnjave z železnimi mrežami in izkopal volčje jame ali mišje pasti, kakor smo jih šaljivo imenovali. Vnanja oblika teh tvrdnjavic je močno podobna jednonadstropnej hiši boljšega kmetkega posestnika, in nestrokovnjak bi sodil prostore, katerih zid je pretrgan s

strelskimi luknjami za žitne shrambe posestnika; izpod strehe se ve štrlijo topovi mej svet, skriti so pa toliko, da jih oko s prvega koj ne zapazi.

K sreči se je stvar tako obrnila, da se nijso iz teh lukenj pošiljala svinčena zrna črez meje našega cesarstva, posadke so bile zato črez nekoliko časa zopet zmanjšane. — Povelje dobiva in naznanila oddaja poveljnik z optičnim brzojavom; naprava je prav lahka, okno se zagrinja in odgrinja z belim platnom, po številu in hitrosti, kakor se to godi, se določujejo črke, in čuditi sem se moral večkrat izurjenosti kmetških fantov, s katero so oddajali ali prejemale taka sporočila.

Drug dan, ki nam je nekoliko spremembe prinesel mej vsakdanje življenje, je bila nedelja; ob nedeljah prišli so okoličani k božjej službi v Kastellastuo, videle so se zopet razne noše, mej katerimi so bile najbolj zanimive ónih, ki so prišli od Spuža. (Dalje prih.)

pa onadva očitno Slovence imenovala, jih prav strastno napade žurnalistična tetka „Klagenfurter Zeitung“, uradni časnik s cesarskim orlom, v št. 42 in začne svojo notico z naslovom: „Komische Szene“. Ta prizor pa se je vršil le tako: Gosp. predsednik obravnave kliče vse priče pred se po redu; potem čita nek akt in bara — to se ve da — le v nemškem jeziku priče, (ker žalibog da slovenskega ne zna). „Kdor nemškega, kar sem rekel, nij razumel, ta naj se oglasi.“ Samo od sebe se razume, da se tisti na ta nemšk poziv nij v stani oglašiti, kdor nij prav nič razumel. Le kdor je vsaj nekoliko razumel, more se vzdigniti. Zatorej je tisti najprvi vstal in odgovarjal, ki nij vsega razumel! Le tak se je mogel oglašiti, in je s tem in s slovensko besedo druge na to opozoril, ki nijso nič razumeli. Da so take razmere pri nas na Koroškem, kjer se še ne bode na jedenkrat reklo „Koroška je uže cela nemška“, sploh še mogoče, o tem ne smem menda preveč govoriti, ker pravite, da vaš g. drž. pravdnik ne pusti dosti tacega. (Nič. Ur.) Ali s pravico smem vprašati, kako oficijozni žurnalist v brezštempeljskej „Klagenfurter Zeitung“ sme tak prizor imenovati „Komische Szene“!!! Zopet nov dokaz, kako ti ustavoverci prezirajo nas Slovence! Krivo vidijo gospodje, ki menijo videti skozi svoja očala koroško deželo za celo nemško deželo! Na vse mogoče načine reskušajo taki nemški žurnalisti zaničevati tistega Slovence, kateri nij pripravljen svoje narodnosti zatajiti. Če imamo Slovenci jednako breme, potlej je prav, da imamo tudi jednake pravice. (Konec smo morali iz znanega obzira brisati. Ur.)

Iz Kamnika 7. marca [Izv. dop.] Naš poslanec Janez Keceč, katerega občudovati ste imeli v deželni zboru priložnost, je bil nekaj dnij na Dunaji, čemu? to ve pri nas vsakdo, kdor ga pozna. Da še dozdej nijso mogli višji krogi zapaziti njegovih „zaslug“ za občino, za deželo in državo, to ga nij pustilo spati doma; nobenega človeka nij več na Kranjskem, ki bi mu pomagal priti do „traka na suknji“. Oh! V dnu srca se mi revče smili, da mu tisti, katerim je od časa, kar je nehal biti ud ljubljanskega „Sokola“, zmirom rad postregel, nečejo ali ne morejo pomagati do toliko zaželjenega ordna. Njegovi konji so vozili uže vsake vrste visoke gospode, pa celo korespondenta in sodelavca ljubljanskega — „Tagblatta“, z njegove mize smejo nekateri mu vse dobro želeči „višji“ vsak dan priti drobtinice pobirat, celo „oberbergrath Iltis“ se njegovega pobratimstva ne sramuje, pa oh! vse zastonj; za orden ga nij priporočil še nobeden. Cel desetletje je bil predsednik „Lesevereina“, tistega „Lesevereina“, iz katerega so ga bili enkrat popred zavoljo slabega obnašanja ven vrgli. Pri letošnjih volitvah so ga pustili kazinarji na cedilu, ker nijso mogli njegovim zaslugam primerne naslova najti. Kamniku je prvak uže deveto leto tako modro in previdno, da je soseska srečno v dolgove zabredla. Koliko vina, rac in drugih dobrih rečij je daroval v ta namen, da je postal ad majorem nemškutarije gloriam glavar, in potem deželni poslanec in s tem pomogel, da nij ustava na Gorenjskem konec vzela. Ali še zmirom vse zastonj, „ordna“ še tudi zdaj nij! Nihče ga ne priporoči zanj. Bistriške srne in srnjaki so romali okolo po širokem svetu, ali „ordna“ nijso prinesli!

Naš „Johan“ je tudi kot prebrisan kmetovalec ud cenilne komisije. V potu svojega obraza je hodil po hribih ali pa sedel v kakej hiši in prepustil drugim, da so zemljišča cenili. Cenilne zapisnike je vse podpisal, če tudi ga pri vcenitvah zraven nij bilo. Pri teh komisijah si je zaslužil okolo 2000 gold. Za toliko denarja bi se moralo vendar uže dobiti kaj odlike si misli naš Johan, in resignira na ta zaslužek, trdno upajoč, da se ga bodo vendar usmilili. Čaka in čaka celi mesec, čaka eno leto in še drugo, ali nij ga. Ves hud nad nehvaležnostjo človeško, hoče imeti svoj zaslužek izplačan. Pa glej! zopet smola: partikularija ne more narediti, in še dandenes čaka na zasluženi denar.

Ker vse prizadevanje nij prineslo tako prisrčno zaželjenega, poskusi se svojo srečo po drugem potu. Če je bil kedaj stopil v zvezo z dr. Leopold Schweizerjem in Sonnenbergom, mi nij znano ali to je gotovo, da je prav tih in molčeč, kar je prišel iz Dunaja; gotovo se mu nij nič kaj dobro izteklo, kajti na malem gradu nijso na dan njegovega prihoda nič streljali. Ne bom se motil, ako obrnem star pregovor na našega Keclja: „Kdor se preveč sili, tega tepejo vrata po podplatih.“

Od Krškega ustja. [Izv. dop.] (Rakom žvižgati!) Slovenec ima veliko prav krepkih in jedrnatih pregovorov, prislovic in izrekov. V precejšnji množici dobrih prislovic se kaže pa tudi iakost našega jezika. Mej mnogimi čvrstimi izreki, s katerimi se naš jezik odlikuje, nema ravno zadnjega mesta in najmanjše veljave izrek: „rakom žvižgati“, „šel je rakom žvižgat“, „poidi rakom žvižgat“. Ta izrek je udomačen, kolikor je meni znano, po vseh slovenskih pokrajinah. Zato sem večkrat premišljeval, kakšen izvor utegne imeti; pomena je menda povsod jednakega, namreč tega, da se s temi besedami na šaljivi način odpravi neljubega človeka nekako — v „deveto deželo“. V sorodu je z nemškim izrekom „zum kukuk gehen“. Da ima ta naša prislovica nekoliko zgodovinske veljave in pravice, tega sem se prepričal čitaje Valvazorja, tega dobrovoljnega zgodovinskega starosta naše ožje domovine Kranjske. V topografiji svoje „Ehre des Herzogthums Krain“ ta naš poštenjak tudi kranjskih rakov pozabil nij. Ponosno pripoveduje, da se v kranjskej Krki in Kolpi najboljši raki dobé, in popisuje tudi, kako jih lové. Vestni naš kronist navaja orodje, s katerimi so jih v njegovej dobi lovili, in ne pozabi omenjati žvižganja, s katerim so jih baje največ iz lukenj privabili. Kdor lepše žvižga, posebno račjo melodijo, pravi, ta jih več privabi in ulovi. Da ne bi mu čitatelji njegovi očitali, da je napisal prazno vražo, smešnico ali celo otročarijo, navaja nam celo imena krajev ob Kolpi (Vinica, Podbreže, [Freyenthurm]), kjer so račji lovci žvižganje z vspehom rabili. „Jaz sem celo vprašal“ — pravi naš zgodovinar — „starega Hrvata, imenom Polakanich (Polaković), kateri je veliko let kot častnik pri grofu Frangspanu služil, in kateri je izvrstno žvižgati znal, ali raki pridejo iz lukenj tudi brez žvižganja“. Odgovoril mi je: „Ne, ne pridejo. Kdor ne žvižga, jih dobi komaj pet, namesto sto.“ O koristi tega žvižganja so Valvazorja prepričali ljudje imenitnega (1) in priprostega stanu, sam pa reče, da tega nij poskusil; izgovarja se s tem, da je bila Kolpa takrat, ko je on ob njej potoval, prevelika in —

prekalna. Izgovor je slab — in skoro tako malovreden, kakor žvižganje rakom.

„Scheu je rakom suisgat“ — piše Valvazor — pomeni „er ist gestorben“; „puide rakom suisgat“ pa: „er wird sterben“. Takrat je imel torej izrek drug pomen, nego ga zdaj ima. — ali pa ga Valvazor umel nij, kakor se meni dozdeva; kajti dan denes nečemo s tem, da mu rečemo: „poidi rakom žvižgat!“ nikogar uže v „krtovo deželo“ poslat, najmanj pa to pr'slovico, katera je morala uže pred 200 leti zelo udomačena in priljubljena biti, ker se je še starešina kranjskih zgodovinarjev v precejšnji razpravi o rakah tako ljubeznjivo spominja.

Domače stvari.

— (Tiskovna pravda.) Kakor smo slišali, namerava ljubljansko državno pravdnništvo urednika „Slovenčevega“ zaradi zadnjega konfisciranega članka tudi subiektivno tožiti, torej pride pravda pred porotnike.

— (Železnica Trbiž-Ponteba) bode, kakor se here v novinah, do 1. junija odprta.

— (Iz seje deželnega odbora kranjskega 7. in 10. marca.) Deželni odbor se je posvetoval in sklepal o pripravah za prihodnje deželno zborovanje, ako bi imel biti deželni zbor sklican mei velikonočjo in binkoštimi; — na dopis deželne vlade, da je v zadnjem deželni zboru sklenena postava za rejo plemenskih bikov dobila cesarjevo potrjenje, se je sklenilo, da se potem, kadar bode ta postava v deželni zakoniku razglašena, županstvom pošlje okrožnica zaradi vpeljanja in izvrševanja te postave, sosebno pa zaradi tega, da se napravijo popisi plemenske goveje živine, da se postavi komisije in določijo takse za spuščanje bikov; — za napravo mizarskega in ključarskega dela za novo norišnično poslopje na Studencu je sprejel deželni odbor ponudbo firme bar. Alf. Zois-a; — na dopis deželnega šolskega sveta je deželni odbor pritrdil predlogu krajnega in okrajnega šolskega sveta, da se Janez Jarm v učiteljskej službi na ljudskej šoli v Poljanah, v novomeškem okraji, definitivno potrdi; — občini Zagorje na Notranjskem se je za l. 1879 dovolila 20% priklada na vžitnino od vina in mesa.

— (Mačka požigalka na ljubljanskem močvirji.) Piše se nam: Ogenj na ljubljanskem močvirji v vasi Haptmanca je vpepelil 8. marca ob pol dvanajstih zjutraj, leseno hišo št. 14, hlev in skedenj. Lastnik je Jurij Kovačič. Sicer je ubog posestnik, a bil je vendar tako previden, da je svoje pohištvo imel zavarovano, in je zavarovalnico, če tudi prav teško, vendar redno plačeval pri Peštanskej zavarovalnej družbi, pri Fr. Dreniku v Ljubljani. Žalosten a zanimiv prizor imela je ogledna komisija na pogorišču, ko je šla cenit škodo. Gosp. A. Gvajec, od nekdej priden lovec na močvirskem polji, mož z dobrim spominom, uganil je, kje da mora biti pogorišče, kajti le jedna mala, pred 3. leti stavljena hišica, je bila vidna na samoti, kjer sta bili poprej dve. Streljaj od te bajtice stalo je do 8. marca opoludne domovanje Kovačičevo. Domača mačka, ta snedenka, ki je prej v hiši bila šla na ognjišče mleko pokušat, in je bila pri tej priliki posodo na vrelo zabelo zvrnila, kriva je, da je zdaj petero ljudij brez strehe sredi širnega ljubljanskega močvirja in izgubivši vse premakljivo imetje na prostem biva; a mačka sama je hudo opečena in trpi

britko kazen za svojo lakomnost in radoliznost. Vas Hauptmanca — nekako čudno ime — stoji v čudnem svetu, kjer se šota koplje. Velikanski zakladi šote se komaj pregledajo na desno in levo. Tisoče in tisoče kupov tega blaga, večidel lanskega pridelka, je razstavljenega, kojega lastniki zaradi vedne moče in vode posušiti in odpeljati niso mogli. Drastično se kaže tukaj kultura močvirja. — Naj pristanim še, da na ljubljanskem gradu nij nič strelil, ko je na močvirju gorelo, da si tudi to spada pod mesto.

— (Tombola.) Zadnje nedeljo so imeli Celovčanje na javnem trgu tombola. Čist dohodek za uboge znaša ogromno svoto 1200 gld. Prvi dobitnik 100 gld. je dobil poštni oficijal Biber, drugi pa sta delila neki kmet in neki učenec podkovstva.

Razne vesti.

* (Povodenj v Szegedinu.) Nevarnost, da voda mesto Szegedin preplavi, še nij popolnoma izginila. Okolo mesta je uže 400 hiš voda razdejala. Pri železnici stoji voda 26 črevljev visoko za jezovi. Noč od 9. do 10. marca je bila za prebivalce strašna. V očigled nevarnosti, da voda jezove in nasipe prodere, nij nihče spal. Delajo neprestano.

* (Skrivnosten umor na Dunaji.) V okraju Mariahilf na Dunaji je 10. t. m. zaklal hlapec Karel Koffler dr. Mühlhauserja, ko je bil ta prišel v Reithofferjevo prodajalnico. Uzrok tega umora nij znan; dr. Mühlhauser je prišel v štacuno, da bi mu tam zamenili nekatere stvari iz gumija, katere je bil prej kupil, a nij bil pravih dobil. Da bi si sam stvar izbral, poslali so ga v magazin; žnjim je šel omenjeni hlapec, in ko sta prišla tja, zabodel je hlapec doktora večkrat z nožem, takó, da je bil Mühlhauser v malo trenutkih umrl; naposled si je tudi hlapec sebi vrat prerezal, in tudi ta je umrl mej pôtem, ko so ga nesli v bolnico. Pri tem umoru nij bilo nobene priče, doktor in hlapec sta bila sama, tedaj bo tudi sodnijska preiskava teško da kaj celo stvar razjasnila.

Národno-gospodarska stvar.

Goveja kuga in sredstva, kako da se uniči.

(Dalje.)

Kako se bo tedaj moglo goveje kugi izogniti?

S tem, da je Nemčija uže leta 1877 svoje meje zaprla, ki so še zdaj zaprte, so se življenski interesi našega gospodarstva na tako občuten način dotaknili, da se je kljubu neokretnosti, našemu stanju lastnej uže po naturi in sili odnošajev, takoj 53 peticij poslanecem odposlalo. Prosilo se je, da naj se kakor hitro je mogoče nestrpljive razmere predručajajo. V seji državnega zbora 17. junija 1878 je poročevalec odseka za predposvetovanje zakonov zoper živinsko kugo, vitez Proskovec pri reševanju ônih peticij zgovorno poudarjal velikost izgube, katera je zadela naše kmetijstvo vsled zapretja mejâ nemškega cesarstva. „Tirolska“, je rekel, „ki je vsako leto 40 do 50.000 glav govede eksportirala, zdaj tega več ne more; na Češkem je pripravljeno uže 5—6 tednov 70.000 glav govede za izvožnjo, a ne more se jih eksportirati.“ Tako je bilo meseca junija 1878, kako je neki zdaj meseca februarja 1879?

Utopisti so kmalu zdravila iznašli zoper to nesrečo. Poiščite si novih trgov za prodavanje, se je reklo, osvojite si zapadno-evropske trge, in dovažajte jim iz Trsta naravnost po morju, ali pa si je pridobite po ovinkih čez Italijo, dokler ne bo Ariska gorska železnica dozidana. Res je, da se more naša živinoreja tako okrepcati, da se bode moglo živinske pridelke bolj pogosto na ône trge po tem trgovinskem poti dovažati, nego dozdej, ali Nemčije nam bi ne moglo to nadomestiti; kajti

ne gledé na to, je-li mogoče takošne ideje uresničiti, odbile bi zapadno-evropske države energično tak napad, ako bi se jim ne mogla dati dovoljna jamstva za to, da se goveja kuga ne primese. Vsaj se je minolega poletja v angleškem parlamentu predlagalo, naj se nikar ne pusti nobene živa klavna živina na angleško zemljo; to se je sicer odbilo, a vendar se je sklenilo, da se mora vsa živina, ki se prepelje živa na Angleško, v ônej luki pobiti, kjer se jo je izkrcalo.

Drugo rešenje tega vprašanja je mnenje, ki se mora resno premisliti: da naj se Avstro-Ogerska sama nase naslone, ker njeni živinski pridejki zadostujejo potrebščinam svojih prebivalcev.

Ravno to pa ne velja pri govejem mesu, najvažnejšej animaličnej hrani. Avstro-Ogerska je dobila samo iz Ruske in podunavskih kneževin v deset letih od 1867 do 76 nad 990.761 volov, eksportiralo se je pa v tem desetletju vsem skupaj 658.033 volov. Še drugo važno znamenje je to, da celo v zadnjih razmerah, ko se je naravno uvožnja pomanjšala, ogerska in podoljska goved prvi in najimentnejši živinski trg cele monarhije nespremenjeno obvlada. Števila naj to dokažó. Govede se je v 10 letih skupaj na dunajski trg za klavno živino prignalo leta 1873 ogerske govede: 104.051 glav, gališke 86.847, nemške 13.836; leta 1874: ogerske govede 97.252 glav, gališke 74.848, nemške 14.296; leta 1875: ogerske 100.695, gališke 62.332, nemške 17.220; leta 1876: ogerske 99.320, gališke 62.050, in nemške govede 16.089 glav. Mej temi številkami vračunjena je rejena in nerejena goveda; iz dunajskega živinskega trga se je pa v letih 1873—76 na Francosko in Nemško prodalo samo 4418 glav govede, torej v jednem letu malo več nego 1000 komadov.

Kako malo je misel opravičena, da se bodo namreč v zdanjih odnošajih te razmere promenile, sklepa naj se iz tega, da premda je nemška meja zaprta uže nad jedno leto, ipak se takozvana nemška goved baš tako slabo na prodaj pošilja, kakor povprek leta 1876.

Ako bi se avstrijska meja proti Rusiji in Rumunji zaprla, a bi se ob jednem nemška meja ne odprla, koristilo bi to le kupčevalcem z ogersko in gališko govedo.

Avstrijskim in ne menj ogerskim živinorejcem, ki redó goved za eksport ali izvožnjo, je to slabo tolažilo, da naj oni namesto na trgih zapadne Evrope kupčujejo z govedo samo doma v Avstriji, kajti ne morejo se mu tu njegovi produkti primerno plačati.

Ako bi pa Nemčija odprla zopet svoje meje avstrijskej in ogerskej govedi, zadovoljilo bi to se ve da producenta, ali potem bi se morale ubožnejšemu delu prebivalstva uživanje mesa prikratiti na neopravičljivi način.

Ume se tedaj lahko, da v kmetijstvu globoko vré radi zdajšnjih žalostnih razmer. To dokazuje, ker so v minolej zadnjaj sesiji skoraj vsi deželni zbori o tem uprašnji svoja mnenja izražovali. Izrekale so se pritožbe o pomankljivem izvajanju zakona zoper kugo, želje da bi se ta zakon prenaredil in še cela vista zahtevanj doli do ônega, da naj se meja proti

Rusiji in Rumunji zapre, dolž teh mejâ da naj bi se napravile klavnice; naposled pak se je še stavilo visoko brambeno colinarsko zahtevanje, da se mora prezpogojno prepovedati uvožnja govede iz Ruske, Rumunje in Srbije, ob jednem pak da mora državno kancelarstvo najhitreje odpreti nemške meje.

Od vseh teh resolucij zaslučuje ôna najbolj da se nanjo ozira, ki se je stavila v doljenje avstrijskem deželnem zboru. Ta resolucija se glasi:

Vlada naj se pozivlje, da 1. zaukaže mejó zapreti Rusiji in Rumunji v smislu zakona od 29. junija 1868, tičócega se obrambe in zatrenja goveje kuge; meja naj bo dotle zaprta, dokler je še nevarnost, da se zanese v okrožje, ki je z ônim zakonom označen. 2. naj napravi v smislu zakona od 2. majnika 1873, ki se dotika prodaje mesa in kož mej nevarnostijo goveje kuge zaklamih zdravih živalij, dolž ob ruskej in rumunskjej meji klavnice, in sicer samo na vhodnih železniških postajah, ter naj ukaže primerne naredbe, da se bo meso na mejo prihajajočih živalij, o katerem se mora potrditi, da je zdravo tudi v zaklanem stanju, brzo, primerno naravnost, ter samo na Dunaj prevažato, in 3. naj vlada prične takoj dogovarjati se s krajevo ogersko vlado, da se bodo v tostranskej polovini države odobrena sredstva za odbranjenje in zatrenje goveje kuge ab jednem tudi v dezelah šefanske krone uvedla.

Glavno vprašanje je tedaj to, je-li bodo taki predlogi, ako postanejo zakoni, zadostna jamstva Nemčiji, da bode hotela potem odpreti zopet svoje meje? (Dalje prih.)

Tujci.

12. marca:

Pri Slonu: Morpurgo iz Trsta. — Kroschl, Zankl iz Grada. — Himmelbauer iz Dunaja. — Gregorič iz Kranja.

Pri Matieu: Schuller iz Dunaja. — Jevnikar iz Dolonjskega. — Kümel iz Dunaja. — Wurianek iz Celovca. — Kleinbach iz Dunaja.

Dunajska borza 12. marca.

(izvirno telegrafsko poročilo.)

	gld.	kr.
Enotni drž. dolg v bankovoih	63	45
Enotni drž. dolg v srebru	64	15
Zlata renta	76	50
1860 drž. posojilo	116	75
Akcije národne banke	791	—
Kreditne akcijske	234	90
London	116	09
Srebro	—	—
Napol.	9	30
C. kr. cekini	5	54
Državne marke	57	40

Wir empfehlen geschäftl. als Bestes und Preiswürdigstes

Die Regenmäntel
Wagendecken (Plachen), Betteinlagen, Zellstoffe
der k. k. pr. Fabrik

von M. J. Elsinger & Söhne
in Wien, Neubau, Zollergasse 2,

Lieferanten des k. und k. Kriegsministeriums, Sr. Maj. Kriegsmarine, vieler Humanitätsanstalten etc. etc.

Solide Firmen als Vertreter erwünscht.

Zahvala in priporočilo.

Podpisani se uljudno zahvaljujem za z-upanje, katero mi je p. n. občinstvo s tem skazovalo, da je mojo gostilno v gosp. Skabernetovej hiši tako obilno obiskovalo. Dne 1. t. m. sem se preselil v svojo lastno hišo, na velikem trgu poleg kavarne, ter odprl ondi

gostilno,

kjer se dobiva izvrstno dolenjsko vino, Kozlerjevo pivo, najokusnejša jedila, in kjer se more tudi pronočevati.

Priporočam se p. n. občinstvu še na dalje za tako in toliko z-upanje, kakorâno sem do zdaj vžival, ter obljubim, da mi bode vedna skrb, p. n. občinstvo zadovoljevati z dobrimi jedili in izvrstno pijačo, s snažnim ležiščem, točno postrežbo in zmerno ceno.

Z najodličnejšim spoštovanjem udani

(79—1)

France Pintar,
gostilničar in mesar.

V Novem mestu, dnó 8. marca 1879.

Travnik v najem.

Poleg rida ob tržakci cesti v mestnem pomurju ležéči 11¹/₂ oravov obsegajoči, tako zvaní travnik „gostilničarja pri slonu“ (Erlaufenswiese Wiense) oddá se za jedno ali več let ves ali pa v posamih kosih v najem.
Vse natančnejše poviše se v slonovih ulicah hišna števil. 7 (nova) v I. nadstropji.